posted by Willant on 20. marec 2017 - 13:00
25.05.2017 - posledná úprava článku. 

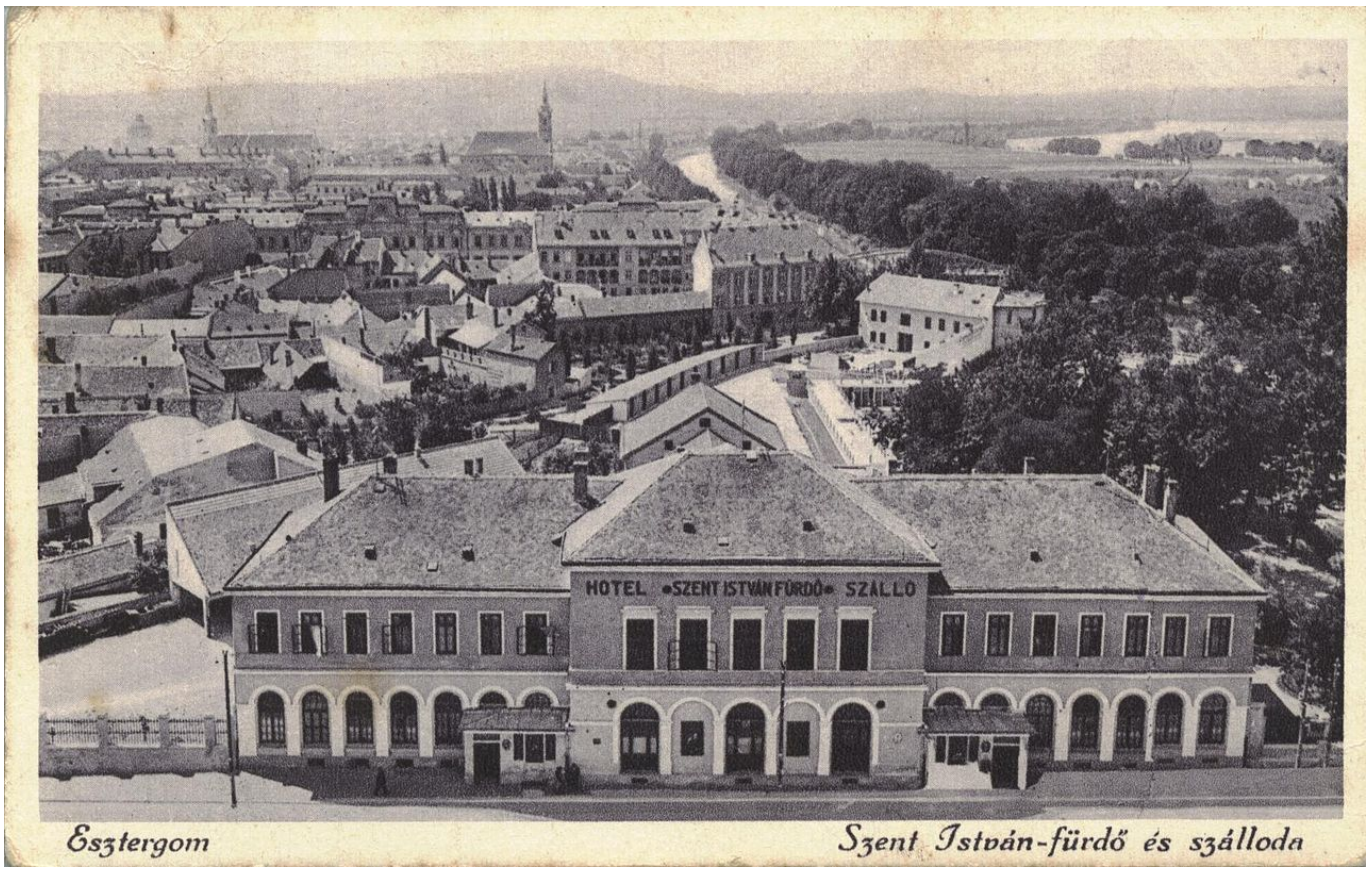
Vrch svätého Tomáša kalvária a kaplnka **[1]**



Kaplnka sedembolestnej panny Márie je je schovaná za Ostrihomskou bazilikou v historickej štvrti svätého Tomáša. Pred rokom 1895 do tejto časti mesta patrili aj časti: Hévíz, Örmény, Libád, Szentanna a Aranyhegy. Pri úpätí vrchu bolo jazero napájané termálnymi prameňmi, kde Anna z Antiochie [2] či Agnes de Châtillon (1154 – c. 1184) založila prvé verejné kúpele v krajine. Kúpele daroval Belo IV. v roku 1238 johanitskému rádu, ktorý pri kúpeľoch vybudovali kostol a ošetrovňu. Dnes na mieste stojí schátralá budova. Fürdő Szálló [3].

> Pramene sú dodnes aktívne a po odstavení ťažby uhlia v širokom okolí mesta Dorog sa hladiny vôd zvýšili. Voda je odvádzaná tulelovým systémom [4] z kopca pod hlavnou cestou. Prístup do tunelov sa koná raz do roka. Najčastejšie počas sviatku Dňa Zeme(22. apríla).

Dnešná schátralá budova [5] Fürdő Szálló stojí južne od vrchu svätého Tomáša. Bola postavená na 1600 pilieroch zo smreka červeného v roku 1842. Architektom bol Ignác Gramling. Hotel hostil v minulosti významné osobnosti ako Ferenc Liszt (1875), István Széchenyi a Lajos Kossuth 18. októbra 1848. Slávna herečka Lujza Blaha tu vystupovala prvý krát ako 6 ročná.



Počas Tureckej okupácie z kopca svätého Tomáša ostreľovali Turci hrad. Kopec je vyšší ako ten kde stojí hrad. Na mieste dnešnej kaplnky stálo prepošstvo, ktorej funkcie neskôr prebrala biskupská kapitula. Budovu prepošstva po obsadení Turci prebudovali na pevnosť. Rytiny z roku 1595 zobrazujú pevnosť nepravidelného päťuholníka s delovými vežami, s názvom Depedelen. Miesto obývali hlavne Turci a Srbi. Po vyhnaní Turkov bolo miesto neobívané. V roku 1699 Canonica Visitatio spomína už ale samostatnú usadlosť, ktorá bola cisárskym vojskom v roku 1730 zbúraná. Prvé obrysy dnešného obydlia [6] začali vznikať v roku 1756. Počas výstavby baziliky (1822) sem prichádzajú murári a remeselníci.

> Išlo o chudobnú štvrť , podľa mapy z roku 1838 tu boli domy v priemere 5x10 metrov. Ešte v roku 1980 tu bolo 333 domov a 60% z nich bolo z hliny.

V tom čase (1823) bola vybudovaná aj kaplnka sedembolestnej panny Márie. Staviteľom bol biskup János Benyovszky (Beňov, okr. Trenčín 1756. szept. 3. - Esztergom, 1827)



Pôvodný prvý kostol ktorý stál niekoľko metrov od dnešnej kaplnky postavil biskup Bánfi Lukács (1120 – 1181) (Niektoré pramene menujú jeho potomka biskupa Jóba) Bol to kostol zasvätený Tomášovi Becketovi [7], Svätý Tomáš Becket, resp. Thomas Becket, (1118/1120, Londýn, Spojené kráľovstvo – † 29. december 1170, Canterbury) s ktorým strávil svoje študijné roky v Paríži. Podľa tohto kostola bolo pomenovaná celá štvrť. Kalvária bola vybudovaná ako prvá v roku 1781 potom nasledovala kaplnka. V kostole sú uložené relikvie Tomáša Becketa, ktoré získala ostrihomská kapitula v roku 1538. Sochy pred kaplnkou boli pôvodne postavené na hradnom kopci (1781), prenesené boli v roku 1823, počas výstavby baziliky Sochy dvoch lotrov boli doplnené v roku 1838. Kompletná rekonštrukcia súsošia bola v roku 2000 - 2001.

Celková plocha kaplnky je 41m2. Krížová cesta na kopec je netradičná, nemá 14 zastavení, zdobia ju plastiky a sochy z rôznych historických dôb. Značne zničené drevené sochy vo výklenkoch sú z 19. storočia.

> Ostrihom stratil svoju obrannú funkciu v roku 1761 nariadením Márie Terézie. V rokoch 1768-71 nariadila panovníčka postaviť menší kostolík na vrchole.
> Kalvária - kríž Ježiša, krorý je na vrchole Sv. Tomáša a spisy spomínajú, že pred tým stála na hradnom kopci, bola pravdepodobne súčasťou tohto kostolíka. Sochy svätého Štefana a sv. Ladislava stoja dnes na námestí pred Bazilikou, sú to jediné pamiatky ktoré sa zachovali z tohto kostolíka.

Na južnej strane kopca boli podľa plánov Dezső Várnay postavené v roku 1938 schody Svätého Štefana, aby bol umožnený výstup aj z centra mesta.
Plastika korunovácie svätého Štefana je prácou Károly Antala z roku 1938 s rozmermi 3 x 5 metrov. Nájdeme ju asi v druhej zákrute tejto schodovej serpentíny. Nápis na pamätníku je **Sanctus Stephanus Proto Rex Apostolicus Hungariae** - Svätý Štefan prvý apoštolský kráľ Maďarska.

Plastika je na obrázku nad hodinami.



V roku 2009 boli na stene schodov umiestnené najväčšie slnečné hodiny [8]. Staviteľom bol József Klotz. Latinský nápis NIHIL EGO SINE SOLE - Nič som bez slnka a NIHIL TU SINE DEO - Nič si bez boha, zdobí hodiny. Zimný čas ukazujú arabské čísla a rímsky číselník je letný čas. Nakoľko hodiny sú na 18 zemepisnej dĺžke odchýlka hodín sa pohybuje od +1 do +16 minút a -1 až -14 minút. Solárny čas sa presne zhoduje s občianskym na hodinách 15. apríla, 14. júna, 1. septembra a 25. decembra.

Kategórie článkov: Esztergom [9]

História [10]

Adresa zdroja (modified on 25.05.2017 - 22:43):http://sturovo.com/drupal/395/vrch-svateho-tomasa-kalvaria-kaplnka

Odkazy
[1] http://sturovo.com/drupal/395/vrch-svateho-tomasa-kalvaria-kaplnka [2] https://cs.wikipedia.org/wiki/Ane%C5%BEka_ze_Ch%C3%A2tillonu [3] https://hu.wikipedia.org/wiki/F%C3%BCrd%C5%91_Sz%C3%A1ll%C3%B3 [4] https://www.youtube.com/watch?v=tXJANDzy9Ws [5] https://goo.gl/maps/kNVCr75GpJH2 [6] http://sturovo.com/drupal/sites/default/files/StTamas/sztamas_map.jpg [7] https://sk.wikipedia.org/wiki/Tom%C3%A1%C5%A1_Becket [8] https://goo.gl/maps/BUC9eNMvSM12 [9] http://sturovo.com/drupal/kategorie-clankov/esztergom [10] http://sturovo.com/drupal/kategorie-clankov/historia